

Wat heeft een gezin nodig
om rond te komen?
Budgetnormen voor drie type-gezinnen*

Karel Van den Bosch

oktober 1997

B E R I C H T E N

CENTRUM VOOR SOCIAAL BELEID
UFSIA - UNIVERSITEIT ANTWERPEN

D/1997/6104/02

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Inkomensgrenzen in het wetenschappelijk armoedeonderzoek	2
2.1	De wettelijke methode	2
2.2	De relatieve methode	3
2.3	De subjectieve armoedegrenzen.....	3
3	De budgetmethode	4
4	Aanpassing van het 'low cost' budget voor België	6
4.1	De type-gezinnen voor de 'low-cost' budgetten en hun levensomstandigheden	6
4.2	Wat zit er in het 'low cost' budget?	7
5	De totale budgetten: vergelijkingen met een ander budget, armoedenormen en minimum inkomens	8
6	Conclusie.....	12
	BIJLAGEN	14
	Bibliografie.....	29

* Dit bericht steunt op eerder werk verricht door Veerle Geurts en Tjeu Van Diessen. De auteur dankt Veerle Geurts, Anja Van Pellicom en Gerre Verbist voor het uitvoeren van bepaalde berekeningen, de leden van het Centrum voor Sociaal Beleid voor nuttige tips en informatie en Ingrid Van Zele voor het verzorgen van de lay-out. Personeelsleden van het ABVV, de Antwerpse Waterwerken, de ASLK, Belgacom, de Christelijke Mutualiteiten, De Lijn, de Dienst Kijk- en Luistergeld, Electrabel, Integan, de KBG, de NMBS en de Stad Antwerpen hebben allerlei vragen over regelingen en tarieven welwillend beantwoord. Tijdens bezoeken aan de universiteiten van Liverpool en York in Engeland heb ik nuttige gesprekken gevoerd met o.m. Jonathan Bradshaw, Diane Grant, Sandra Hutton, Nina Oldfield en Sean Stitt. Dit bericht kwam tot stand dankzij valorisatie van het onderzoek "Leven beneden het socio-vitale minimum" uitgevoerd in het Programma Maatschappelijk Onderzoek van de Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden, alsook dankzij financiële steun van het FWO in het kader van het "British-Flemish Academic Research Collaboration Programme". De finale versie kwam tot stand in het kader van de Inter-Universitaire Attractiepool "De nieuwe sociale kwestie" (IUAP-IV).

1 Inleiding

Hoeveel inkomen heeft een gezin minimaal nodig om rond te komen? Binnen de Sociale Zekerheid, waar de minimum inkomensbescherming één van de grote doelstellingen is, staat het belang van deze vraag buiten kijf. Bij de vaststelling van de hoogte van de bestaansminimum of van de minimum uitkeringen in de verschillende takken van de sociale verzekeringen wordt echter zelden verwezen naar de vraag of deze inkomens voldoende zijn om van te leven. Veeleer worden aanpassingen bepaald door de beschikbare budgettaire ruimte, en door de wens een bepaalde rangorde in de minimuminkomens te bewaren: het bestaansminimum moet beneden de minimumuitkeringen in de sociale verzekeringen blijven, terwijl anderzijds de laatste niet mogen uitstijgen boven het netto minimumloon. Hoewel bij velen het idee bestaat dat het bestaansminimum en andere minimumuitkeringen te laag zijn om echt van te kunnen leven, is het bij gebrek aan een onderbouwde en gevalideerde inkomensnorm moeilijk om dit vermoeden hard te maken.

Ook buiten de Sociale Zekerheid in strikte zin bestaat er behoefte aan inkomensnormen. Het wetsontwerp over de collectieve schuldenregeling stelt dat de aanzuiveringsregeling moet "waarborgen dat [de schuldenaar] en zijn gezin een menswaardig bestaan kunnen leiden" (artikel 1675ter). Nergens wordt echter aangegeven hoe de schuldbemiddelaar of de vrederechter moet bepalen hoeveel inkomen voor die waarborg nodig is¹. Een ander terrein waar inkomensnormen nuttig zouden kunnen zijn is bij de vaststelling van alimentatiebetalingen.

In het wetenschappelijk onderzoek naar armoede en bestaansonzekerheid worden verschillende armoedegrenzen gehanteerd, zoals de zogenaamde relatieve EU-norm (die 6 percent armen oplevert) en de subjectieve CSB-norm (volgens welke 18 percent van de bevolking bestaansonzeker is, Cantillon e.a., 1993). Hoewel deze normen valide zijn als wetenschappelijk instrument om met name de evolutie in de armoede en de bestaansonzekerheid te meten, maakt hun wat abstracte karakter hen minder geschikt om als inkomensnorm te dienen bij praktische beleidsvragen. Dit komt doordat het niet duidelijk is welke levensstandaard concreet correspondeert met de EU-norm, de CSB-norm en andere bestaansonzekerheidsgrenzen.

In dit bericht wordt een aanzet gegeven tot de ontwikkeling van onderbouwde minimum inkomensnormen, gebruik makend van de zogenaamde budgetmethode. Omdat het opstellen van een budgetgrens begint met de samenstelling van een lijst of 'korf' van noodzakelijke goederen en diensten, is onmiddellijk en zeer concreet duidelijk welke levensstandaard zij toelaat. Op basis van een Engels onderzoek terzake worden inkomensgrenzen berekend voor drie gezinstypes: een alleenstaande bejaarde, een éénoudergezin met twee kinderen, en een koppel met twee kinderen. De opbouw van het bericht is als volgt. In het volgende deel wordt meer in detail uiteengezet waarom de inkomensgrenzen die gebruikt worden in het wetenschappelijk onderzoek naar armoede en bestaansonzekerheid niet voldoen voor het huidige doel. In het derde deel wordt de budgetmethode voorgesteld. In het vierde deel wordt

¹ Op dit moment ligt de grens waar beneden geen beslag mag worden gelegd op lonen en uitkeringen op 30.900 BEF per maand; hierbij wordt geen rekening gehouden met gezinslasten, noch met andere inkomsten in het gezin.

aangegeven hoe de budgetten voor België concreet zijn uitgewerkt. In het vijfde deel worden de resulterende totale budgetten of minimum inkomens vergeleken met het netto minimumloon, het bestaansminimum en de minimum uitkeringen in de Sociale Zekerheid. Deel zes besluit.

2 Inkomensgrenzen in het wetenschappelijk armoedeonderzoek

In de literatuur wordt een groot aantal methoden voor de bepaling van inkomensgrenzen voorgesteld. Globaal kunnen deze in vier typen worden verdeeld: de wettelijke methode, de relatieve methode, de subjectieve methoden en de budget methode. Hieronder worden de drie eerste methoden in kort bestek nader beschreven; de budgetmethode komt in deel 3 aan de orde.

2.1 De wettelijke methode

De wettelijke methode legt de armoedelijjn vast aan de hand van de uitkeringen waarop iedere inwoner van België krachtens de wet recht heeft, wanneer alle andere inkomensbronnen tekortschieten, namelijk het bestaansminimum of het Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden plus eventueel de Gewaarborgde Kinderbijslag. De geldende bedragen zijn vermeld in tabel 1.

Tabel 1: Armoedelijnen voor België volgens een aantal methoden, bedragen voor november 1996.

Gezinstype	Wettelijke norm (1)	Relatieve (EU) norm	Subjectieve (CSB) norm	Subjectieve (SPL) norm
Alleenstaande bejaarde	20.505	22.707	29.458	30.812
Alleenstaande aktieve	20.505	22.707	31.334	30.812
Eénouder, 1 kind	32.267	29.519	41.264	39.256
Eénouder, 2 kinderen	38.935	36.331	47.221	45.230
Bejaard echtpaar	27.341	34.061	39.498	39.256
Aktief echtpaar	27.341	34.061	43.360	39.256
Echtpaar, 1 kind	32.267	40.873	53.621	45.230
Echtpaar, 2 kinderen	38.935	47.685	59.578	50.014
Echtpaar, 3 kinderen	47.333	54.497	63.881	54.068

(1) Bestaansminimum + gewaarborgde gezinsbijslag inclusief leeftijdstoelagen voor kinderen van 6 tot 11 jaar.

Bron: Sociaal zakboekje;

Sociaal-Economisch Panel, golf 1992; bedragen geïndexeerd met prijsindex voor de gezinsconsumptie.

Daar het bestaansminimum het inkomen is dat gegarandeerd wordt aan iedere Belg, lijkt dit op het eerste gezicht een goede kandidaat voor een (politiek gevalideerde) inkomensnorm. Dit is echter niet zonder meer vanzelfsprekend. Het niveau van het bestaansminimum is het resultaat van incrementele politieke besluitvorming, zonder garantie dat het voldoende is om van te leven. Internationaal gezien ligt het inkomensniveau in de Belgische bijstand laag, met name omdat een huursubsidiestelsel ontbreekt (Andries, 1996). In de meeste West-Europese

landen wordt het bestaansminimum in veel gevallen aangevuld met een huursubsidie. Veel bestaansminimumtrekkers in België ondervinden dan ook zeer grote budgettaire problemen, vooral in verband met de huur (Dehaes, 1994: 86). Deze problemen worden ook erkend door de meeste OCMW's, blijkens het feit dat vele bestaansminimumtrekkers aanvullende steun van het OCMW genieten. Inzake aanvullende steun voert echter ieder OCMW zijn eigen beleid, naar gelang eigen inzichten en eigen financiële mogelijkheden. Deze steun is dan ook veelal onderontwikkeld, nauwelijks gereguleerd, en sterk verschillend tussen gemeenten.

De vraag welk inkomen minimaal nodig is om rond te komen kan dus moeilijk beantwoord worden met een verwijzing naar het bestaansminimum. De vraag is juist, omgekeerd, of het bestaansminimum voldoende is om van te leven.

2.2 De relatieve methode

De relatieve methode legt de armoedelijjn vast op een bepaald percentage van het gemiddeld of mediaan gezinsinkomen. Het meest wordt het percentage van 50 gebruikt, hoewel ook 40 en 60 percent wel worden toegepast. Omdat een groot gezin meer inkomen nodig heeft om rond te komen dan een klein gezin, worden de inkomens eerst op gelijke voet gebracht door deze te delen door een equivalentiefactor. De equivalentiefactor wordt berekend door aan ieder gezinslid een gewicht toe te kennen, en deze gewichten op te tellen. De gewichten zijn als volgt: 1 voor de eerste volwassene in een gezin, 0,5 voor iedere volgende volwassene en 0,3 voor ieder kind. (In formule: Equivalent inkomen = (Feitelijk inkomen) / [1 + 0,5*(aantal volwassenen - 1) + 0,3*(aantal kinderen)].) Vervolgens wordt van deze gecorrigeerde inkomens het gemiddelde berekend; de armoedelijjn is gelijk aan 50 percent van dit gemiddelde. De bedragen die resulteren worden weergegeven in tabel 1. Behalve voor éénoudergezinnen liggen zij 10 tot 25 percent hoger dan de wettelijke norm.

De relatieve methode wordt veel in internationaal vergelijkend onderzoek gebruikt, om de gezinnen met relatief zeer lage inkomens te identificeren (bv. Cantillon, et al., 1996.). Het toegepaste percentage van het gemiddelde (50 percent i.p.v. bijvoorbeeld 40 of 60) en de equivalentiefactoren zijn echter in grote mate willekeurig. Voor het huidige doel is de statistische methode daarom ongeschikt.

2.3 De subjectieve armoedegrenzen

De subjectieve armoedegrenzen zijn gebaseerd op de meningen van de bevolking over welk inkomen minimaal noodzakelijk is. In concreto werkt zij als volgt. Aan respondenten in een steekproef wordt de vraag gesteld:

"Hoe groot moet volgens U, voor uw huishouden het netto maandelijks inkomen, alles inbegrepen, minstens zijn om juist (net) rond te komen (de eindjes aan elkaar te knopen)?"

De antwoorden op deze vraag (het 'noodzakelijk inkomen') blijken sterk te stijgen naargelang het feitelijk inkomen van gezinnen hoger ligt. Om overdreven hoge antwoorden van welgestelde huishoudens uit te schakelen, wordt alleen gekeken naar de bedragen genoemd door mensen in een 'budgettaire balanssituatie', d.w.z. op de rand van de bestaansonzekerheid. Om deze groep te identificeren bestaan twee methoden: de CSB-methode, en de SPL (Subjective Poverty Line) methode. Bij de CSB-methode selecteert men de mensen die zeggen dat zij 'eerder moeilijk' rondkomen, en berekent men het gemiddeld noodzakelijk inkomen per gezinstype binnen deze groep. Volgens de SPL legt men de inkomensgrens op het punt waar noodzakelijk inkomen en feitelijk inkomen gemiddeld aan elkaar gelijk zijn. Zie bijv. Deleeck e.a. (1992) of Muffels e.a. (1990) voor meer details. De bedragen zijn weergegeven in tabel 1. Zij liggen aanzienlijk hoger dan de wettelijke en relatieve grenzen, hoewel de SPL voor grotere gezinnen de relatieve norm benadert.

Vergeleken met de wettelijke en de relatieve methoden resulteert de subjectieve methode in sociaal realistischer inkomensgrenzen, omdat de laatste gebaseerd zijn op de oordelen van de bevolking. Men zou kunnen stellen dat de subjectieve grenzen geworteld zijn in de dagdagelijkse ervaringen van gezinnen bij het beheren van hun budget. Van de andere kant is het een nadeel dat het niet duidelijk is welke levensstandaard respondenten als minimaal zien, en welke omstandigheden en budgetposten zij in aanmerking nemen bij het beantwoorden van de vraag naar het 'noodzakelijk inkomen'. In de praktijk blijken subjectieve inkomensgrenzen eerder hoog uit te vallen. Ook kunnen zij van het ene jaar op het andere vrij sterk verschuiven. Er zijn aanwijzingen dat kleine veranderingen in de formulering van de hierboven geciteerde vraag tamelijk grote effecten kunnen hebben op het niveau van de resulterende inkomensgrens. Wegens de onzekerheden omtrent de subjectieve inkomensgrenzen zijn deze minder geschikt voor het doel dat hier vooropstaat.

3 De budgetmethode

De budgetmethode is de oudste, en in zekere zin ook de meest voor de hand liggende methode om inkomensgrenzen vast te stellen. De budgetmethode begint met de opstelling van een lijst of 'korf' van noodzakelijke goederen en diensten. Per 'item' (artikel of dienst) wordt een prijs vastgesteld. Hoeveelheid vermenigvuldigd met prijs levert een bedrag op per onderdeel van het budget, en de optelling van deze bedragen resulteert in het totaal budget (Bradshaw, 1993).

De budgetmethode werd al toegepast in één van de eerste armoedestudies door Rowntree (1901) in York in Engeland. Beveridge (1942) gebruikte budgetbedragen die door dezelfde Rowntree in 1941 waren berekend om de minimuminkomens binnen de 'National Assistance' vast te leggen. In de jaren zestig en zeventig werd de budgetmethode vaak geassocieerd met 'absolute' armoedegrenzen, en hevig bekritiseerd (Rein, 1970; Townsend, 1979). De kritiek was met name gericht op het idee dat het mogelijk was objectief, op een puur wetenschappelijke wijze vast te stellen hoeveel een mens en een gezin nodig had om te overleven. (Het is overigens niet zeker dat Rowntree zelf die pretentie had.) Volgens de critici werden de opgestelde minimumbudgetten altijd beïnvloed door de feitelijke levensstandaard en levenswijze in een bepaald land en tijdvak, en komen er altijd waardeoordelen te pas bij de

keuze van wat wel en wat niet opgenomen wordt. Deze kritiek is op zichzelf juist, maar maakt mijns inziens het opstellen van budgetnormen niet onzinnig of overbodig. Zoals hierboven uiteengezet is, kunnen ook andere methoden niet goed in de behoefte aan minimum inkomensnormen voorzien. Zolang de gemaakte keuzes in de mate van het mogelijke verantwoord worden, en men zich ervan bewust is dat een budget alleen geldig is voor een bepaalde maatschappij en een bepaald tijdvak, kunnen budgetnormen nuttige informatie opleveren.

Zich bewust van de eerder geleverde kritiek is in 1985 een groep Britse onderzoekers, geconcentreerd aan de Universiteit van York, een onderzoek begonnen naar methoden en gebruik van budgetnormen (Bradshaw, 1993a, 1993b). In het kader van dit project werden budgetten opgesteld voor zes gezinstypes, gebruik makend van verschillende bronnen van informatie. Deskundigen op verschillende terreinen werden onder meer ingeschakeld voor de beantwoording van de vraag hoeveel brandstof nodig is om een woning van een bepaald type warm te stoken, en bij de samenstelling van een gezond en evenwichtig voedselpakket. Informatie over de meest frequente gedrags- en kooppatronen van gezinnen werd onder andere gebruikt bij het vrijetijds budget. Waar mogelijk werd teruggegrepen naar officiële normen, bijvoorbeeld betreffende geschikte woningen. Ook werd gekeken naar buitenlandse (Canadese, Noorse en Zweedse) budgetten. Tenslotte grepen de onderzoekers soms in op grond van eigen oordeel; zo is er geen ruimte in het budget gelaten voor roken (Bradshaw, 1993b: 62).

De initiële budgetten werden geacht een levensstandaard mogelijk te maken die werd omschreven als 'modest but adequate', hetgeen vertaald kan worden met 'voldoende, maar niet overdreven', of ook wel met 'modaal'. In een later stadium werden uit de 'modest-but-adequate' budgetten, 'low cost' budgetten afgeleid (Yu, 1992, 1993). Het 'low cost budget' heeft betrekking op een levensstandaard die duidelijk lager is dan die van het gemiddelde gezin, en waarbeneden het steeds moeilijker wordt rond te komen. Ze zijn niet bedoeld als strikt minimumbudget. De omvang van het budget werd op verschillende manieren gereduceerd: items werden weggelaten, van geselecteerde items werd de hoeveelheid of de kwaliteit verminderd, of de geschatte levensduur verlengd, en sommige prijzen werden aangepast door goedkopere distributiekanaalen te kiezen. Bij de selectie van items werden twee criteria gebruikt: ofwel moest driekwart van de bevolking het item bezitten, ofwel moest minstens tweederde van de bevolking het item noodzakelijk achten. Dit laatste was vastgesteld in enquêtes. Daarnaast moet het budget natuurlijk ook het gezin in staat stellen te voldoen aan normen van gezondheid, hygiëne en fatsoen.

Ook in België is in het verleden wel aan budgetnormen gewerkt. Te noemen zijn de Werkgroep Alternatieve Economie (1972), het 'systeem Levensminimum' gebruikt door Limburgse OCMW's (E.D., 1983), een budget uitgewerkt door de Commission 'Service social' (1986) van een aantal Waalse OCMW's en Delvaux (1989). Al deze studies hadden echter een veel beperkte opzet dan het onderzoek van Bradshaw c.s.; dientengevolge benadert geen van de eerdere Belgische budgetten de mate van detaillering van het Engelse 'low cost' budget. Hieronder wordt wel het voor België aangepaste 'low cost' budget vergeleken met het 'systeem Levensminimum'.

4 Aanpassing van het 'low cost' budget voor België

Het was onmogelijk om het onderzoek van Bradshaw c.s. (waaraan een team van onderzoekers vele jaren had gewerkt) volledig te herhalen voor België. In plaats daarvan werden de Engelse 'low cost' budgetten gedeeltelijk overgenomen, en gedeeltelijk aangepast aan de Belgische situatie. Concreet werden de volgende methoden gebruikt:

- a) *Koopkrachtpariteiten en prijsindices*. Hierbij wordt het Engelse 'low cost' bedrag eenvoudigweg vermenigvuldigd met de gepaste koopkrachtpariteiten en prijsindices. Koopkrachtpariteiten zijn te beschouwen als wisselkoersen die zijn gecorrigeerd voor prijsverschillen tussen landen. Deze methode is gebruikt voor budgetposten die bestaan uit een groot aantal goederen en diensten, die ieder op zichzelf maar een klein bedrag uitmaken. Dit is het geval voor de budgetposten voeding, kleding en schoeisel, persoonlijke verzorging e.d., meubels en huishoudgoederen, huishoudelijke diensten en vrijetijdsgoederen. Niet de algemene koopkrachtpariteiten en prijsindices voor de gezinsconsumptie zijn gebruikt, maar in de mate van het mogelijke gedesaggregeerde pariteiten en indices voor aparte budgetposten. Het gemiddelde consumptiepatroon kan immers afwijken van het minimum consumptiepakket. De toegepaste koopkrachtpariteiten en prijsindices zijn vermeld in bijlage 1.
- b) *Hoeveelheid maal prijs*. Hierbij wordt de hoeveelheid zoals vooropgesteld in het Engelse budget behouden (bijv. hoeveelheid gas of elektriciteit, aantal tramritten) en vermenigvuldigd met de geldende prijs in België. Deze methode is toegepast bij de posten energie en vervoer.
- c) *Nieuw*. Een aantal budgetposten zijn geheel opnieuw samengesteld. Dit is gedaan waar verschillen in gewoonten en omstandigheden tussen Engeland en België een belangrijke rol zouden kunnen spelen, met name bij vrijetijdsdiensten, belastingen en water, verzekeringen en gezondheidszorg. Hierbij is waar mogelijk het originele criterium opgevolgd om items alleen op te nemen als ofwel meer dan twee-derde van de bevolking het item noodzakelijk acht, ofwel meer dan driekwart van de bevolking het item bezit (gegevens uit Deleeck e.a., 1991).

Voor meer details zie bijlage 2.

4.1 De type-gezinnen voor de 'low-cost' budgetten en hun levensomstandigheden

De Engelse 'low-cost' budgetten waren opgesteld voor drie type gezinnen: een alleenstaande bejaarde vrouw, een éénuoudergezin met twee kinderen, en een echtpaar met twee kinderen. De kinderen bestaan uit een jongen van 10 jaar en een meisje van 4 jaar. Om de budgetten voor België aan te passen moesten een aantal nadere veronderstellingen worden gemaakt betreffende de kenmerken en de levensomstandigheden van de type-gezinnen.

- De alleenstaande bejaarde geniet een minimum overlevingspensioen bij volledige loopbaan van de overleden echtgenoot.
- Het gezinshoofd van de gezinnen met kinderen is volledig werkloos en geniet een werkloosheidsuitkering; de echtgenote heeft geen inkomen.
- Gezien deze situatie en het feit dat de kinderen naar de kleuter- of lagere school gaan wordt aangenomen dat geen regelmatige kinderopvang nodig is.

- Alle personen (inclusief bejaarde vrouw) zijn gezond en valide.
- De gezinnen wonen in de gemeente Antwerpen.
- De gezinnen met kinderen wonen in een oude eengezinswoning in aaneengesloten bebouwing, de alleenstaande bejaarde woont in een modern appartement.
- Alle gezinnen zijn huurders.
- De gezinnen hebben geen auto.

4.2 Wat zit er in het 'low cost' budget?

Voor de volledige samenstelling van het 'low cost' budget verwijs ik naar bijlage 2. Hier noem ik slechts enkele significante elementen.

- Voeding: geen alcohol, geen sigaretten of tabak, geen maaltijden buitenshuis.
- Kleding: degelijke niet-modieuze maar wel nieuwe kleding.
- Huishoudelijke diensten: o.a. telefoon. (Een telefoon wordt door 64 percent van de bevolking noodzakelijk gevonden, maar meer dan 80 percent van de huishoudens heeft een telefoon.)
- Vrijetijdsgoederen: o.a. kleurentelevisie, radiocassette recorder, *geen* video. (Een kleurentelevisie wordt door slechts een kleine meerderheid van de bevolking noodzakelijk geacht, maar bijna 90 percent van de bevolking heeft er een. Een video-apparaat is veel minder verbreid.)
- Vrijetijdsdiensten en -activiteiten: Kijk- en luistergeld, kabelabonnement, weekblad. Voor de gezinnen met kinderen ook: eenmaal zwemmen per week voor de volwassenen, lidmaatschap Scouting of Chiro en vakantiecamp voor de jongeren; twee daguitstappen per jaar met het hele gezin, geen vakantie buitenshuis. Voor de alleenstaande bejaarde ook: een kaartmiddag per week.
(Meer dan 90 percent van de bevolking heeft een kabelabonnement. Zwemmen is opgenomen omdat het gezond is. Slechts een kleine meerderheid van de bevolking vindt een vakantie buitenshuis noodzakelijk of gaat zelf feitelijk met vakantie.)
- Vervoer: een fiets (niet voor de bejaarde), geen auto, per volwassene 22 enkele ritten met lokale bus of tram per maand, per kind tien enkele ritten, zes taxiritten per jaar.
- Geen apart budget voor cadeaus; er wordt vanuit gegaan dat gezinsleden aan elkaar 'nuttige' cadeaus geven die al in het budget zitten, en dat 'uitgaande' cadeaus worden gecompenseerd door 'inkomende'.

Het huurbedrag is berekend voor twee varianten: huur in de sociale sector, en huur in de private sector. Voor de sociale sector kan de huur berekend worden op basis van de reglementering, rekening houdende met het inkomen en de gezinssamenstelling van de type-gezinnen, en uitgaande van de gemiddelde basishuur voor de aangegeven type woningen in de provincie Antwerpen (zie bijlage 2 voor de precieze berekening). De bepaling van de huur in de private sector is minder eenduidig, omdat deze niet alleen afhankelijk is van grootte, kwaliteit en locatie van de woning, maar ook vrij sterk samenhangt met het aantal jaren dat de woning al door dezelfde huurder bewoond wordt (en daarnaast ook onderhevig lijkt te zijn aan zuiver toevallige factoren). Er van uitgaande dat de gezinnen met een 'low cost' budget een woning in het lagere segment van de huurmarkt bewonen, is het huurbedrag gelijk gesteld aan

het 33ste percentiel in de verdeling van feitelijk betaalde huren in de private sector in Vlaanderen door gezinnen die overeenkomen met de type gezinnen. Dit wil zeggen dat van alle alleenstaande bejaarden die huren, eenderde minder betaald dan het huurbedrag in het 'low cost' budget, en tweederde evenveel of meer; en analoog voor éénoudergezinnen en koppels met twee kinderen (zie bijlage 2 voor details). Deze methode kan tot een zekere vertekening leiden, omdat de huren in Antwerpen hoger liggen dan gemiddeld in Vlaanderen; helaas zijn voldoende gedetailleerde gegevens voor Antwerpen niet beschikbaar.

5 De totale budgetten: vergelijkingen met een ander budget, armoedenormen en minimum inkomens

De resulterende totaalbudgetten, met uitsplitsing naar component, zijn weergegeven in tabel 2. Vanwege de twee varianten voor huur zijn ook de totaal budgetten gegeven voor de twee varianten. De huur in de sociale sector bedraagt slechts ongeveer de helft (bij de alleenstaande bejaarde) tot minder dan éénderde (bij het koppel met kinderen) van de huur in de private sector. Toch lijken de berekende huren in de private sector eerder aan de lage dan aan de hoge kant. Omdat slechts een minderheid van alle huurders in Vlaanderen in de sociale sector huurt (Meulemans, 1995), zal hieronder vooral gerefereerd worden naar het totale budget met private huur.

Huur en voeding zijn bij alle gezinstypen de grootste budgetposten. Ook energie, kleding en schoeisel en meubels en huishoudgoederen zijn belangrijke componenten. De 'basisbehoeften' voeding, energie, kleding en schoeisel en huur beslaan samen bij alle gezinstypen 69 percent van het totale budget. Uitgaven voor vrije tijd omvatten zo'n 8 percent van het budget. Vaste kosten (dat wil zeggen kosten waarop op korte termijn moeilijk bezuinigd kan worden: huur, energie, gezondheidszorg, verzekeringen en belastingen en water) vormen voor de alleenstaande bejaarde 48 percent van het totale budget, voor het éénoudergezin 38 percent en voor het koppel met kinderen 34 percent. Wordt ook voeding in de categorie van vaste kosten opgenomen, dan stijgen deze aandelen tot 69 percent voor de bejaarde en 62 percent voor de gezinnen met kinderen.

De totale budgetten, zeker die voor gezinnen met kinderen, kunnen op het eerste gezicht hoog lijken. Bedacht moet worden dat het hier om lange termijn budgetten gaat, waarvan gezinnen gedurende vele jaren achtereen moeten kunnen leven. Om deze reden is bijvoorbeeld ook rekening gehouden met de vervanging van meubels, gordijnen, vloerbedekking, keukengerief e.d. op het einde van hun levensduur.

Tabel 2: Minimumbudgetten voor drie gezinstypes, afgeleid van het 'low cost budget', bedragen voor november 1996.

Component	Alleenstaande bejaarde		Eénouder, 2 kinderen		Koppel, 2 kinderen		Methode*
	Bedrag	%*	Bedrag	%*	Bedrag	%*	
Voeding	5.768	21%	11.912	25%	16.066	28%	KKP
Energie (1)	3.446	13%	4.138	9%	4.478	8%	Hoef.*Prijs:
Kleding en schoeisel	1.493	6%	4.758	10%	6.228	11%	KKP
Meubels, huishoudgoederen	2.332	9%	4.929	10%	5.244	9%	KKP
Huishoudelijke diensten	348	1%	139	0%	312	1%	KKP
Telefoon	807	3%	1.133	2%	1.133	2%	Nieuw
Persoonlijke verzorging e.d.	429	2%	847	2%	1.301	2%	KKP
Gezondheidszorg	597	2%	953	2%	953	2%	Nieuw
Vervoer	866	3%	1.566	3%	2.182	4%	Hoef.*Prijs:
Schoolkosten	0	0%	547	1%	547	1%	Nieuw
Vrijtijdsgoederen	226	1%	1.604	3%	1.674	3%	KKP
Vrijtijdsdiensten	1.837	7%	2.426	5%	2.722	5%	Nieuw
Verzekeringen	380	1%	521	1%	521	1%	Nieuw
Belastingen, water	409	2%	702	1%	912	2%	Nieuw
Totaal budget (zonder huur)	18.938		36.175		44.273		
Huur in sociale sector (I)	4.262	16%	4.105	9%	3.417	6%	Nieuw
Huur in private sector (II)	8.161	30%	11.658	24%	12.124	21%	Nieuw
Totaal budget (I)	23.200		40.280		47.690		
Totaal budget (II)	27.099		47.833		56.397		

* Percentage van totaal budget met private huur.

Gebruikte methoden: KKP: Omrekening met behulp van specifieke koopkrachtpariteiten en prijs-indexen; Hoef.*Prijs: Hoeveelheid zoals in oorspronkelijk budget, prijs zoals in Antwerpen, 1996; Nieuw: Volledig opnieuw berekend.

Bron: 'low cost' budget (Yu, 1993) en eigen berekeningen. Zie bijlage 2 voor meer details.

Interessant is de vergelijking met de budgetten volgens het 'systeem Levensminimum'. Deze budgetten werden rond 1983 opgesteld door de 'Werkgroep normen bij de financiële hulpverlening' van de Federatie Maatschappelijke Werkers van de Limburgse OCMW's (E.D., 1983; Luyten, 1993: 255-258). De werkgroep wilde een bijdrage leveren aan meer uniforme criteria voor financiële hulpverlening. De budgetten zouden voldoende moeten zijn om menswaardig te kunnen leven. Het is niet geheel duidelijk hoe de bedragen precies zijn berekend; Luyten (1993: 255) vermeldt alleen dat de "minimum budgetten werden samengesteld na ellenlange discussies in de werkgroep".

De gerapporteerde bedragen (geïndexeerd naar 1996) voor enkele gezinstypes zijn weergegeven in tabel 3. De budgettotalen van het 'systeem Levensminima' en van 'low cost' liggen vrij dicht bij elkaar; het verschil bedraagt maximaal 10 percent. Gegeven dat deze budgetten volledig onafhankelijk van elkaar tot stand zijn gekomen, mag deze mate van overeenstemming verrassend groot genoemd worden. Ook bij de afzonderlijke budgetposten is de overeenkomst soms opmerkelijk groot, zoals bij voeding en huur, of redelijk zoals bij kleding, lichamelijke verzorging en vervoer. Bij een aantal andere onderdelen van de

budgetten volgens 'systeem Levensminima' is het niet duidelijk met welke componenten van de 'low cost' budgetten zij corresponderen, omdat bij de eerste nadere specificatie ontbreekt. Wel is duidelijk dat het 'systeem Levensminimum' resulteert in hogere bedragen voor energie. Dit kan te maken hebben met andere assumpties met betrekking tot gedrag (gewenste temperatuur), grootte en isolatie van de woning, of de gebruikte brandstof. Anderzijds is in deze budgetten geen ruimte voorzien voor vervanging van meubels, huishoudelijke apparaten en dergelijke. In tegenstelling tot het 'low cost' budget is het 'systeem Levensminimum' uitdrukkelijk niet bedoeld om op lange termijn van te leven (E.D., 1983).

Tabel 3: Minimum budgetten volgens het 'Systeem Levensminimum' voor drie gezinstypes, opgesteld in 1983, bedragen geïndexeerd naar november 1996.

Uitgavenpost	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Echtpaar, 2 kinderen
Voeding	5.175	10.398	14.591
Elektriciteit	1.168	1.689	1.689
Verwarming	2.600	3.898	3.898
Kleding	950	3.980	5.566
Lichamelijke verzorging	659	1.154	1.487
Herstel en onderhoud woning	1.410	1.410	1.410
Ontspanning	1.090	2.023	2.460
Vervoer	734	1.476	1.914
Water	154	154	154
Div. financiële verplichtingen	1.565	2.059	2.059
Medische kosten	413	1.153	1.488
Overige	659	992	984
Schoolkosten		497	497
Totaal budget zonder huur	16.577	30.883	38.197
Huur	8.929	12.402	12.402
Totaal budget	25.506	43.285	50.599

Bedragen zijn geïndexeerd aan de hand van indexcijfers per groep van consumptiegoederen en -diensten.

Bron: Werkgroep normen bij financiële hulpverlening' van de Federatie Maatschappelijke Werkers van de Limburgse OCMW's, geciteerd in Luyten, 1993, p. 256; Statistisch Tijdschrift van de Nationale Bank voor België (voorheen Tijdschrift van de Nationale Bank van België), april 1997 en vroegere afleveringen (voor Prijsindices).

Hoe verhouden de 'low cost' budgetten zich tot de door het CSB gehanteerde armoedenormen? Tabel 4 toont aan dat de relatieve EU-norm zich 15 percent of meer beneden het budget met private huur bevindt, maar duidelijk hoger is dan (alleenstaande bejaarde) of gelijk is aan (éénoudergezin) het budget zonder huur. Het verschil tussen de subjectieve CSB-norm en het totaal budget met private huur is kleiner; het is maximaal 9 percent voor de alleenstaande bejaarde, terwijl bij het éénoudergezin het verschil praktisch nihil is. Zowel de CSB-norm als de EU-norm zijn voor het éénoudergezin relatief lager ten opzicht van de budgetbedragen dan bij de alleenstaande bejaarde en het koppel met kinderen. Dit wijst op een mogelijk aanvechtbaar aspect van beide armoedenormen: beide gaan er vanuit dat de kosten van kinderen even groot zijn voor éénoudergezinnen als voor koppels met kinderen. Het is denkbaar dat éénoudergezinnen in mindere mate gebruik kunnen maken van schaalvoordelen, zodat zeker het eerste kind voor zo'n gezinnen in feite duurder is dan voor koppels.

Tabel 4: Vergelijking van 'low cost' budget met armoedenormen en minimuminkomens.

	Alleenstaande bejaarde		Eénouder, 2 kinderen		Koppel, 2 kinderen	
	Bedrag	Percent*	Bedrag	Percent*	Bedrag	Percent*
Netto minimumloon (1)	-		46.420	97%	50.247	89%
Minimum werkloosheidsuitkering (2)	-		40.702	85%	40.702	72%
Maximum werkloosheidsuitkering (2)	-		44.862	94%	44.862	80%
Minimum invaliditeitsuitkering (3)	-		46.313	97%	46.313	82%
Minimum invaliditeitsuitkering (4)	-		39.579	83%	39.579	70%
Maximum invaliditeitsuitkering (5)	-		66.798	140%	66.798	118%
Minimum rustpensioen (6)	28.575	105%	-		-	
Minimum overlevingspensioen (7)	28.108	104%	-		-	
Minimum pensioen zelfstandigen	20.506	76%	-		-	
Bestaansminimum (8)	20.506	76%	38.013	79%	38.013	67%
CSB-norm	29.458	109%	47.221	99%	59.578	106%
EU-norm	22.707	84%	36.331	76%	47.685	85%
Budget bedrag, zonder huur	18.938	70%	36.175	76%	44.273	79%
Budget bedrag, met sociale huur	23.200	86%	40.280	84%	47.690	85%
Budget bedrag, met private huur	27.099	100%	47.833	100%	56.397	100%

* Percentage van budget met private huur.

- (1) Inclusief vakantiegeld (0.8 maandloon), eindejaarspremie (0.5 maandloon) en gewone kinderbijslag.
- (2) Inclusief verhoogde kinderbijslag.
- (3) Vanaf tweede jaar arbeidsongeschiktheid, voor regelmatige werknemers, inclusief verhoogde kinderbijslag voor invalide werknemers.
- (4) Vanaf tweede jaar arbeidsongeschiktheid, voor NIET regelmatige werknemers, inclusief verhoogde kinderbijslag voor invalide werknemers.
- (5) Vanaf tweede jaar arbeidsongeschiktheid, inclusief verhoogde kinderbijslag voor invalide werknemers.
- (6) Voor werknemers, bij loopbaan van minstens 2/3 van volledige loopbaan, inclusief vakantiegeld.
- (7) Indien overleden echtgenoot een loopbaan had als werknemer van minstens 2/3 van een volledige loopbaan; inclusief vakantiegeld.
- (8) Of gewaarborgd inkomen voor bejaarden; inclusief gewaarborgde kinderbijslag.

De vergelijking van de budgetten met een reeks van (minimum) uitkeringen en het minimumloon levert vrij sterk verschillende conclusies op naargelang het type-gezin. Voor de alleenstaande bejaarde zijn zowel het minimum rustpensioen als het minimum overlevingspensioen een beetje hoger dan het budget met private huur. Het minimum pensioen voor zelfstandigen en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden liggen bijna een kwart beneden het budget. Wel zijn deze uitkeringen hoger dan het budget zonder huur. (Dit zou kunnen suggereren dat deze minimum uitkeringen voldoende zijn voor alleenstaande bejaarden die eigenaars zijn van hun woning zonder hypotheek. Voor eigenaars moeten echter kosten voor onderhoud van de woning bij het budget geteld worden.)

Bij het éénoudergezin liggen het netto minimumloon en de minimum invaliditeitsuitkering voor regelmatige werknemers (inclusief verhoogde kinderbijslag) juist beneden het budget met private huur. De minimum uitkering bij werkloosheid en bij invaliditeit zonder regelmatige loopbaan bevinden zich zo'n 15 percent beneden dat budget, terwijl het bestaansminimum ruim 20 percent lager is. Voor het echtpaar met twee kinderen is de afstand tussen het netto minimumloon en de minimumuitkeringen enerzijds en het budget met private huur anderzijds nog aanzienlijk groter. Het netto minimumloon blijft 11 percent achter, de

minimum invaliditeitsuitkering 18 percent, de minimum werkloosheidsuitkering 28 percent, en het bestaansminimum 33 percent.

Dat de vergelijking van minimuminkomens met het 'low cost' budget voor het echtpaar met kinderen veel ongunstiger uitvalt dan voor het éénoudergezin is niet verwonderlijk daar de meeste uitkeringen even hoog zijn voor koppels met kinderen als voor alleenstaande ouders. Dit is uiteraard een gevolg van het Belgische uitkeringssysteem, waarin de meeste minimum uitkeringen hoger zijn voor uitkeringsgerechtigden met personen ten laste, maar met het aantal personen ten laste geen rekening wordt gehouden. Ook maakt het geen verschil of de personen ten laste volwassenen of kinderen zijn, terwijl voor de kinderen wel (veelal verhoogde) kinderbijslag wordt uitgekeerd. (Vanwege deze logica is het ook zo dat een alleenstaande volledig werkloze met één kind een hoger gezinsinkomen heeft dan een werkloze met een echtgenote ten laste!) Alleen bij het minimumloon dat in tegenstelling tot de vervangingsuitkeringen belastbaar is, houdt het echtpaar dankzij het huwelijksquotient netto meer over van hetzelfde brutoloon dan een alleenstaande met kinderen. Dit 'voordeel' is echter tamelijk gering. Bij het bestaansminimum zijn de uitkeringen pas gelijk sinds in de periode 1988-1992 de uitkeringen voor eenoudergezinnen geleidelijk werden opgetrokken van het 'alleenstaandenbedrag' tot het 'gezinsbedrag'. Andries (1996) spreekt van een "scheefgetrokken equivalentieverhouding" in de bestaansminimumregeling. Deze vaststelling kan doorgetrokken worden naar de andere minimuminkomensregelingen in de sociale zekerheid in België.

6 Conclusie

Zowel in de sociale zekerheid als daarbuiten bestaat behoefte aan inkomensnormen die antwoord geven op de vraag: "Hoeveel inkomen heeft een gezin minimaal nodig om rond te komen?" De inkomensgrenzen die in het wetenschappelijk onderzoek naar armoede worden gebruikt kunnen niet werkelijk in deze behoefte voorzien. De budgetmethode lijkt hiervoor betere mogelijkheden te bieden. Het grote voordeel van budgetnormen is hun zeer concrete karakter: het is volledig duidelijk wat zij inhouden, en welke concrete levensstandaard zij toelaten. Aan de hand van de uitsplitsing naar verschillende budgetcomponenten kunnen standaardbudgetten aangepast worden voor gezinnen in specifieke omstandigheden. Dit maakt van de budgetmethode een concreet en flexibel toepasbaar instrument. Nadeel is de onvermijdelijke willekeurigheid bij de samenstelling van de korf: over vele elementen kan men eindeloos discussiëren of opname terecht is of niet.

In dit bericht zijn minimumbudgetten uitgewerkt voor drie type-gezinnen, op basis van het Engelse 'low cost' budget, dat aangepast werd voor België. Vanwege de gevolgde methode moeten de budgetbedragen die hierboven zijn voorgesteld met enige voorzichtigheid gehanteerd worden. Nochtans was de overeenkomst met de budgetten volgens het 'systeem Levensminimum', die volledig onafhankelijk werden berekend, opmerkelijk groot. Dit bevestigt in zekere mate de betrouwbaarheid van zowel de methode als van de resulterende bedragen.

Vergelijking van de budgetten met de inkomensgrenzen die in het armoedeonderzoek gebruikt worden leert dat de EU-norm aanzienlijk lager is dan het aangepaste 'low cost' budget, terwijl de CSB-norm slechts iets erboven ligt, of eraan gelijk is. Dit vormt een zekere validering van de CSB-norm. Wel zijn mogelijk zowel bij de CSB-normen als bij de EU-norm de inkomensgrenzen voor éénoudergezinnen relatief onderschat ten opzichte van de grenzen voor andere gezinstypen.

Vergelijking van de budgetten met minimuminkomens suggereert dat de minimum uitkeringen in de sociale verzekeringen (bij volledige loopbaan; en met uitzondering van de zelfstandigenregeling) voor alleenstaande bejaarden ongeveer voldoende zijn om van rond te komen. Voor een éénoudergezin met twee jonge kinderen liggen het netto minimumloon en de minimum invaliditeitsuitkering (voor regelmatige werknemers) juist beneden het budget. De minimum werkloosheidsuitkering blijft verder achter. De situatie is veel ongunstiger voor koppels met twee jonge kinderen, voor wie zowel het netto minimumloon als alle minimumuitkeringen aanzienlijk lager zijn dan het berekende budget. Het bestaansminimum schiet tekort voor alle type-gezinnen, maar het meest voor het koppel met twee kinderen.

De resultaten wijzen met name ook op een 'scheefgetrokken equivalentieverhouding' bij het bestaansminimum en de minimumuitkeringen in de sociale verzekeringen. In deze regelingen wordt alleen gemodificeerd naargelang het al of niet aanwezig zijn van personen ten laste. Hoeveel personen ten laste er zijn, en of het om volwassenen en kinderen gaat, speelt geen rol. Rekening houdend met de kinderbijslag is het inkomen van een alleenstaande met een bepaald aantal kinderen exact gelijk aan het inkomen van een éénverdieners koppel met hetzelfde aantal kinderen en in dezelfde regeling. Dit betekent dat in feite het tarief voor de partner van de uitkeringstrekkers gelijkgesteld wordt aan 0 (cf. Cantillon, 1990: 367). De levensstandaard van het koppel kan dus alleen maar lager zijn dan die van het éénoudergezin.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Prijs indices en koopkrachtpariteiten

A: Prijs indices

Component	Referentiecategorie voor prijs indices	Prijs index UK Okt.-1991	Price index UK 1991	Prijs index België 1991	Prijs index België Nov.-1996
Voeding	Food, excl. drinks and meals out	132,2	132,1	109,4	112,3
Kleding en schoeisel	Clothing and Footwear	125,8	122,7	129,2	141,5
Persoonlijke verzorging e.d.	Household goods & services	128,3	126,0	115,8	126,1
Meubels, huishoudgoederen	Household goods & services	128,3	126,0	115,8	126,1
Huishoudelijke diensten	Household goods & services	128,3	126,0	115,8	126,1
Leisure goods	Recreation, Education, etc.	135,2	132,0	116,1	124,9

Noot: voor alle prijs indices geldt: 1985 = 100

B: Koopkrachtpariteiten

Component	Referentiecategorie voor koopkrachtpariteiten	Koopkrachtpariteiten, 1991		Totale omrekeningsfactor
		UK	België	UK 1991 ---> België 1996
Voeding	Food	0,6184	43,16	71,59
Kleding en schoeisel	Clothing and Footwear	0,5209	44,21	90,66
Persoonlijke verzorging e.d.	Other household goods & services	0,6980	41,95	64,27
Meubels, huishoudgoederen	Household equipment and operation	0,6980	42,90	65,73
Huishoudelijke diensten	Household equipment and operation	0,6563	42,90	69,90
Leisure goods	Equipment for recreation	0,5948	46,16	81,51

Bronnen:

Koopkrachtpariteiten: Eurostat (1994): 'Comparison in real terms of the aggregates of ESA, Results for 1990 and 1991', Luxembourg: Office for Publications of the EC, p. 57 (ICP-classificatie)

Prijs indices: 'Eurostatistics, Data for short term economic analysis', various editions, Luxembourg: Eurostat.

Bijlage 2: Budget voeding

Het voedingspakket voor het 'modest but adequate' budget werd samengesteld in zeven stappen (Nelson, Mayer and Manley, 1993).

1. Ga na welk voedselpakket huishoudens met 'modale' inkomens feitelijk aankopen voor consumptie thuis.
2. Voeg consumptie van snoepgoed, alcoholische en niet-alcoholische dranken toe.
3. Bereken de voedingswaarde van het pakket, rekening houdend met zes percent verlies, consumptie door bezoekers en voedselconsumptie buitenshuis.
- 4-5. Pas het pakket aan, zodanig dat het juist voldoet aan normen van gezonde voeding, en voldoende energie bevat.
6. Bereken de prijs van het pakket, op basis van prijzen in de supermarktketen Sainsbury, en voeg een bedrag toe voor eten buitenshuis.
7. Construeer een concrete korf van voedselproducten, dat overeenkomt met het pakket opgesteld in stap 5.

Doel van deze procedure was een budget voor voedsel samen te stellen, dat voldoet aan normen van gezonde en voldoende voeding, maar dat tegelijk zo veel als mogelijk aansloot bij de feitelijke consumptiepatronen van modale gezinnen.

Voor het 'low cost' budget werd dit voedselbudget grotendeels overgenomen, met alleen deze wijzigingen:

1. Geen voedselconsumptie buitenshuis.
2. Geen alcoholische dranken.

Representatieve voedingskorven voor een week, zoals samengesteld door de Engelse onderzoekers, zijn hieronder weergegeven. Ze dragen een duidelijk Engelse stempel, en dezelfde procedure uitgaande van het voedingspakket van een modaal Belgisch gezin zou andere korven opleveren. Sommige artikelen zouden door andere vervangen worden, maar de totale kostprijs zou wellicht niet sterk verschillen.

g = gram, l = liter	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
BROOD			
Groot wit gesneden	0	1	1
Klein wit ongesneden	0	1	1
Broodjes (wit)	4	6	8
Groot gesneden volkoren	0	1	2
Klein gesneden volkoren	1	1	0
GRAANPRODUKTEN			
Cornflakes	0	750 g	750 g
Weetabix	12	0	24
Spaghetti (gedroogd)	333 g	0	500 g
Spaghetti (in blik)	0	1 blik	1 blik
Vruchtentaartjes	4	6	6
Volkorenkoekjes	125 g	300 g	300 g
Chocoladekoekjes	0	1 pak	1 pak
Cakejes bij de thee	1	1	2
Bloem	54 g	214 g	375 g
VLEES			
Biefstuk	341 g	227 g	568 g
Gehakt	114 g	227 g	227 g
Doorregen bacon (plakjes)	8	9	16
Kip	341 g	454 g	681 g
Worsten, rundvlees	114 g	227 g	0
Hamburgers, diepvries	0	454 g	454 g
VIS			
Kabeljauwfilet	341 g	227 g	341 g
Tonijn in blik	1 blik	0	0
Vissticks	0	250 g	250 g

(Representatieve korf voeding, vervolg)

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
VETTEN			
Boter	0	125 g	125 g
Margarine (onverzadigd)	125 g	250 g	375 g
Plantaardige olie	0,07 l	0,2 l	0,2 l
ZUIVEL			
Halfvolle melk	2,3 l	6,9 l	9,2 l
Fruityoghurt	125 g	125 g	250 g
Edammer kaas	114 g	341 g	341 g
Eieren	2	12	12
AARDAPPELEN			
Nieuwe	341 g	908 g	1,362 kg
Gewone	681 g	1,816 kg	2,724 kg
Friet, diepvries	57 g	0	227 g
GROENTEN			
Kool	0,5	0,5	1
Sla (krop)	1	1	1
Sperziebonen	227 g	227 g	454 g
Worteltjes	114 g	341 g	454 g
Komkommer	0,5	1	1
Tomaten	227 g	341 g	341 g
Uien	227 g	454 g	681 g
Witte bonen in blik	100 g	600 g	800 g
Tomaten in blik	133 g	400 g	800 g
Erwten (diepvries)	151 g	681 g	454 g
FRUIT			
Appelsienen (middelgrote)	2	6	8
Appels	454 g	908 g	908 g
Zacht fruit van het seizoen	454 g	454 g	1,362 kg
Bananen (middelgrote)	2	6	8
Rozijnen	0	50 g	167 g
Fruitsap	0,2 l	0,667 l	1 l
SUIKER EN CONSERVEN			
Kristalsuiker	56 g	333 g	500 g
Confituur	0,057 l	0,114 l	0,114 l
DRANKEN			
Thee	125 g	125 g	125 g
Nescafé instant koffie	33 g	50 g	50 g
Chocoladepoeder	125 g	11 g	42 g
Heinz tomatensoep (blik)	2	1 groot	1 groot
Cola of limonade	0,5 l	5 l	5 l
Chocoladereep (klein)	1	4	8
Totale kost per maand	5768	11912	16066

Bron: 'Low cost' budget (Yu, 1993), omzetting met koopkrachtpariteiten.

Budget kleding

Het kledingbudget bevat zowel kleren voor dagelijks gebruik, als voor speciale gelegenheden. Er is gekozen voor kleding van goede kwaliteit, die niet sterk onderhevig is aan mode. Voor de bepaling van de levensduur is beroep gedaan op deskundigen, maar ook op 'leken'. De meeste prijzen komen van C&A, sommige van de uitverkoop. Zoals bij de voeding, zien we ook bij de kleding Engelse accenten. Ook hier is de assumptie dat vervanging door meer typisch Belgische kledingstukken de totale kostprijs niet sterk zou beïnvloeden.

Meisje, 4 jaar

Artikel	Hoeveelheid	Levensduur (jaren)
BOVENGOED		
Winterjas, katoen/polyester, nylonvoering	1	2
Winterkleed, acryl	1	1
Winterkleed, sjieker, acryl	1	1
Winterbroek, ribfluweel	1	0,75
Winterrok, ribfluweel	1	1,5
Blouse, met lange mouwen, polyester/katoen	1	0,75
Wintervestje of sweater, lange mouwen, acryl	3	1,5
Zomerkleed, katoen/polyester	2	1
Zomerrok, katoen	1	1,5
Zomerbroek, katoen	1	0,75
Korte broek, katoen	1	1,5
Blouse, korte mouwen, katoen	1	0,75
T-shirt, katoen	2	0,75
Badpak, nylon/elastine	1	1,5
Handschoenen, acryl	1	2
ONDERGOED EN NACHTKLEDIJ		
Broekjes, katoen	10	0,8
Hemdjes, katoen	4	1,4
Nachthemdje voor winter, katoen	2	1,5
Nachthemdje voor zomer, polyester	2	1,5
Kamerjas, polyester	1	2
Panty, acryl/nylon	2	1,5
Sokken, katoen/nylon (paar)	10	0,8
SCHOENEN		
Deftige schoenen, leer	2	1
Linnen pumps	1	0,5
Pantoffels	1	0,5
<hr/>		
Totale kost	20.959	
Kost per maand	1.572	

Jongen, 10 jaar

Artikel	Hoeveelheid	Levensduur (jaren)
BOVENGOED		
Waterdichte jas, nylon	1	2
Spijkerbroek	1	0,75
Vrijtijdsbroek, katoen/polyester	1	0,75
Deftige broek, polyester/viscose	1	0,75
Vrijtijdshemd, lange mouwen, katoen	3	0,75
Pullover, acryl	2	1,5
Sweatshirt, polyester/katoen	1	1,5
T-shirt, katoen	2	1,5
T-shirt voor onder trui of hemd, katoen	2	0,75
Korte broek, katoen	1	1,5
Zwembroek, nylon/elastine	1	1,5
Handschoenen, acryl	1	2
ONDERGOED EN NACHTKLEDIJ		
Onderbroeken, katoen	5	0,63
Hemdjes, katoen	4	1,4
Winterpyjama, katoen	1	1
Zomerpyjama, katoen/polyester	1	1
Kamerjas, katoen	1	2
Wintersokken, halflang, katoen/nylon	9	1
Zomersokken, kort, katoen/nylon	10	1
SCHOENEN		
Deftige schoenen, leer	2	1
Linnen pumps	1	0,5
Pantoffels	1	1
<hr/>		
Totale kost	28.412	
Kost per maand	1.675	

Man, 34 jaar

Artikel	Hoeveelheid	Levensduur (jaren)
BOVENGOED		
Winterjas, polyester/katoen, nylonvoering	1	5
Waterdichte jas, nylon	1	5
Kostuum, polyester/wol, polyestervoering	1	10
Deftige broek, polyester	1	3
Vrijtijdsbroek, katoen/polyester	1	3
Spijkerbroek	1	3
Hemd, lange mouwen, katoen/polyester	4	1
Sweatshirt, katoen	1	2
Trui, acryl	1	2
Trui, lamswol	1	2
T-shirt, katoen	2	2
T-shirt voor onder trui of hemd, katoen	2	0,75
Sweater voor de zomer, acryl	1	2
Zwembroek, nylon/elastine	1	2
Handschoenen, polyester/katoen	1	3
ONDERGOED EN NACHTKLEDIJ		
Onderbroeken, katoen	10	1,25
Pyjama, katoen/polyester	2	2
Badjas, katoen/nylon	1	3
Zomersokken, kort, katoen/nylon/lycra	6	1
SCHOENEN		
Deftige of vrijetijd schoenen, suède	1	2
Wandelschoenen, leer	1	2
Pantoffels, suède	1	1
<hr/>		
Totale kost	37.055	
Kost per maand	1.470	

Vrouw, 32 jaar

Artikel	Hoeveelheid	Levensduur (jaren)
BOVENGOED		
Winterjas, gemend/wol,	1	5
Waterdichte jas, nylon	1	5
Winterkleed, acryl	2	4
Winterrok zonder voering, polyester	1	2
Winterbroek, polyester	1	4
Dikke trui, acryl	1	2
Sjiekere trui, acryl	1	2
Winter vest, acryl	1	2
Blouse met lange mouwen, katoen/viscose	2	3
Zomerkleed, katoen	2	4
Zomerrok, polyester/viscose	1	2
Zomerbroek, katoen	1	4
Blouse, korte mouwen, katoen	3	2
T-shirt, katoen	2	2
Badpak, nylon/lycra	1	3
Handschoenen, nylon	1	3
ONDERGOED EN NACHTKLEDIJ		
Broekjes, katoen	6	2
BH, nylon/elastine	2	1
Onderrok, nylon	2	1
Nachthemd voor winter, katoen	2	4
Nachthemd voor zomer, katoen	2	4
Kamerjas, polyester	1	3
Panty's/nylon	45	1
Wintersokken, halflang, katoen/nylon	5	5
SCHOENEN		
Pumps met lage hakken, leer	1	2
Sandalen, leer	1	2
Pantoffels, suede	1	1
<hr/>		
Totale kost	43.111	
Kost per maand	1.511	
<hr/>		

Bejaarde vrouw, 72 jaar

Artikel	Hoeveelheid	Levensduur (jaren)
BOVENGOED		
Winterjas, lang, wol, nylonvoering	1	5
Regenjas, polyester/katoen, acrylvoering	1	5
Winterkleed, polyester	2	4
Winterrok met voering, polyester/viscose	1	4
Broek, polyester	2	4
Wintertrui, wol/nylon	1	2
Wintertrui, acryl	1	2
Winter vest, acryl	1	2
Blouse met lange mouwen, polyester	2	3
Zomerkleed, polyeste/katoen	2	4
Zomerrok, polyester/viscose	1	4
Blouse, korte mouwen, katoen	3	2
T-shirt, katoen	2	2
Badpak, nylon/lycra	1	3
Gebreide hoed, acryl	1	8
Gebreide sjaal, acryl	1	8
Gebreide handschoenen, acryl	1	3
ONDERGOED EN NACHTKLEDIJ		
Lange onderbroeken, katoen	6	2
BH, polyester/elastine	3	2
Korset, polyamide/elastine	2	5
Lange onderrok, nylon	2	4
Nachthemd voor winter, polyester/katoen	2	4
Nachthemd voor zomer, polyester/katoen	2	4
Kamerjas, polyester	1	5
Panty's/nylon	30	1
Wintersokken, lang, acryl/nylon	3	3
SCHOENEN		
Pumps met lage hakken, leer	2	5
Laarzen, leer met bontvoering	1	8
Sandalen, leer	1	8
Pantoffels, suede	1	1
<hr/>		
Totale kost	57.250	
Kost per maand	1.493	

Bron: 'Low cost' budget (Yu, 1993), omzetting met koopkrachtpariteiten.

Budget energie

Bij de berekening van het budget voor energie moeten veronderstellingen gemaakt worden met betrekking tot de omvang en mate van isolatie van de woning en het systeem van verwarming. Tevens moeten keuzes gemaakt worden betreffende de streef temperatuur binnenshuis en de mate van ventilatie.

In het 'low cost' budget zijn deze gespecificeerd als volgt:

	Alleenstaande bejaarde (Modern appartement)		Gezinnen met kinderen (Oudere ééngesluiswoning, aaneengesloten bebouwing)	
	Zone 1	Zone 2	Zone 1	Zone 2
OMVANG VAN DE WONING				
- Muren (m2)	28,8	21,3	41,3	43,5
- Ramen (m2)	4,8	1,5	6,5	6,9
- Dak (m2)	-	-	-	39,8
- Vloer (m2)	24,0	21,0	39,8	-
- Totaal volume (m3)	58,0	50,0	103,5	109,1
ISOLATIE				
	Enkele beglazing		Enkele beglazing	
VENTILATIE (verversingen per uur)	1	1	1,5	1,5
GEWENSTE VERWARMING				
- Temperatuur	21°C	21°C	21°C*	18°C
- Aantal uren per dag	16	16	15	15
VERWARMINGSYSTEEM				
	Elektrisch, met een accumulatieoestel		Centrale verwarming op gas, Efficiëntie 66 percent, Met thermostaat en tijdschakelaar	

Zone 1: Leefruimten beneden; Zone 2: Slaapkamers en badkamer (boven)

* 21°C in woonkamer, 20°C in de rest van zone 1.

Op basis van deze specificaties kan de energiebehoefte voor verwarming berekend worden. Voor het 'low cost' budget is gebruik gemaakt van het zogenaamde BREDEM-8 model (zie Hutton en Wilkinson, 1993, voor details). Benodigde energie voor warm water, koken en elektriciteit voor licht en apparaten zijn berekend a.d.h.v. het BREDEM model (Hutton en Wilkinson, 1993).

Dit leidt tot het volgende budget (jaarbedragen):

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
VERBRUIK GAS (MegaJoules)			
- verwarming	-	73.242	73.242
- warm water	-	26.164	29.540
- koken	-	6.014	6.014
Totaal	-	105.419	108.795
VERBRUIK ELEKTRICITEIT (KWh)			
- verwarming (op nachttarief)	5.988	-	-
- warm water	2.070	-	-
- koken	1.111	-	-
- licht en apparaten	777	2.051	2.574
Totaal	9.946	2.051	2.574
KOSTEN GAS (BEF)			
- Vaste vergoeding	-	4.202	4.202
- Prijs per MegaJoule*	-	0,28633	0,28633
- Totaal per jaar	-	34.387	35.353
KOSTEN ELEKTRICITEIT (BEF)			
- Vaste vergoeding normaal tarief	3.072	3.072	3.072
- Vaste vergoeding nachttarief	1.587	-	-
- Prijs per KWh, normaal tarief*	5,95	5,95	5,95
- Prijs per KWh, nachttarief*	2,20	-	-
- Totaal per jaar, normaal tarief	26.608	15.268	18.378
- Totaal per jaar, nachttarief	14.740	-	-
- Totaal per jaar	41.348	15.268	18.378
TOTALE KOSTEN ENERGIE (BEF/jaar)	41.348	49.655	53.732
Totale kosten per maand	3.446	4.138	4.478

* Inclusief Energiebijdrage.

Bron: Specificaties woning en benodigde energie: 'Low cost' budget (Yu, 1993). Prijzen en tarieven: Electrabel.

Budget huishoudgoederen (meubels, apparaten, etc.)

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Meubels	351	933	1.000
Vloerbedekking	245	560	560
Gordijnen, lakens, huishoudtextiel	248	585	618
Huishoudelijke apparaten	624	818	830
Borden, pannen en bestek	303	576	576
Schrijfgerei en papier	148	388	388
Toilet papier en schoonmaakmiddelen	412	1.069	1.272
Totaal	2.332	4.929	5.244

Nadere toelichting:

Meubels: Alle gezinnen bezitten een bankstel, een eetkamertafel, een aantal eetkamerstoelen, een salontafel, enkele kasten, een open boekenkast en een badkamerkastje. Per persoon komt daarbij een bed, een klerenkast, een klein en een groter ladenkastje. Per kind is er een boekenplank en een tafeltje en stoeltje.

Vloerbedekking: Nylon vaste vloerbedekking alleen in woonkamer en slaapkamers.

Huishoudelijke Voor koppel met twee kinderen:

apparaten: Koelkast (15), gasvuur (15), waterkoker (7), broodrooster (7), wasmachine (12) (levensduur strijkijzer (10), grasmaaier (15), stofzuiger (12), 5 staande lampen (10).

tussen haakjes) Voor de koelkast, het gasvuur, de wasmachine, de grasmaaier en de stofzuiger wordt een reparatie gedurende de gehele levensduur voorzien.

Bron: 'Low cost' budget (Yu, 1993), omzetting met koopkrachtpariteiten.

Budget huishoudelijke diensten

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Post	64	64	127
Schoonmaak ramen	209	-	-
Reparatie schoenen	58	58	133
Droogkuis	18	18	51
Totaal	348	139	312

Bron: 'Low cost' budget (Yu, 1993), omzetting met koopkrachtpariteiten.

Budget telefoon

Abonnement (bejaarde sociaal tarief)	327	653	653
Aansluitingskosten (1)	44	44	44
Huur telefoon	73	73	73
Gesprekken (60 tariefeenheden)	363	363	363
Totaal	807	1.133	1.133

(1) Aansluitingskosten van 2.662 BEF over vijf jaar gespreid.

Bron: Eigen berekeningen, tarieven van Belgacom.

Budget persoonlijke verzorging

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Persoonlijke verzorging (1)	343	727	1.145
Persoonlijke artikelen (2)	86	120	156
Totaal	429	847	1.301

(1) Zeep, shampoo, tandpasta, tandenborstels, etc., kapper voor volwassenen, (kinderen worden door ouders geknipt, nodige gereedschap is opgenomen in budget).

(2) Reiskoffers/tassen, zonnebrillen, handtassen, rugzakjes voor kinderen, paraplu, horloges.

Bron: 'Low cost' budget (Yu, 1993), omzetting met koopkrachtpariteiten.

Budget gezondheidszorg

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Aanvullende verzekering (1)	173	203	203
Remgelden (2)	424	750	750
Totaal	597	953	953

(1) Bij de Christelijke Mutualiteiten

(2) Alleenstaande bejaarde: mediane uitgaven aan gezondheidszorg bij alleenstaande vrouwen (75+) zonder beperkingen, met WIGW statuut met voorkeurtarief, volgens een enquête bij Antwerpse bejaarden in 1992. Gezinnen met kinderen: gemiddelde uitgaven aan gezondheidszorg van gezinnen met kinderen, volgens een enquête bij lage-inkomensgezinnen ('Leven beneden het Socio-Vitaal Minimum') in Vlaanderen in 1994.

Bron: zie opmerkingen hierboven.

Budget vervoer

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Fiets (1)	-	140	140
Tram (2)	616	1.176	1.792
Taxi, 6 X per jaar X 500 BEF	250	250	250
Totaal	866	1.566	2.182

(1) Aanschafprijs 12.000 BEF, levensduur 10 jaar, onderhoud geschat op 480 BEF per jaar.

(2) 22 enkele ritten (lokaal) per maand per volwassene, 10 enkele ritten per kind, 28 BEF per rit.

Bron: - Aantal tram en taxiriten: 'low cost' budget (Yu, 1993)

- Fiets: eigen schattingen.

Budget schoolkosten

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen	
Bosklas jongen	-	250	250	(3.000 BEF per jaar)
Zwemgeld jongen	-	82	82	(28 BEF per week)
Divers schoolgerief jongen	-	125	125	(1.500 BEF per jaar)
Turngerief jongen	-	40	40	(480 BEF per jaar)
Schoolkosten meisje 4 jaar	-	50	50	(600 BEF per jaar)
Totaal per maand	0	547	547	

Bron: Eigen berekeningen.

Budget vrijetijdsgoederen

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Televisie, radio e.d. (1)	191	480	551
Voetbal	-	21	21
Spellen	14	35	35
Speelgoed voor jongen	-	420	420
Speelgoed voor meisje	-	311	311
Kerstversiering	4	78	78
Fotocamera en toebehoren	-	194	194
Bloemen en planten	18	64	64
Totaal	226	1.604	1.674

(1) Alleenstaande bejaarde: kleuren TV, draagbare radio; Gezinnen met kinderen: kleuren TV, radio-cassette-recorder.

Bron: 'Low cost' budget (Yu, 1993), omzetting met koopkrachtpariteiten.

Budget vrijetijdsdiensten

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen	
Kijk- en luistergeld	614	614	614	(7.368 BEF per jaar)
Kabelabonnement (Integan)	418	418	418	(5.012 BEF per jaar)
TV-gids	238	238	238	(55 BEF per week)
Vakbondskaart (BBTK)	-	290	290	
Zwemmen 1x per week (1)	-	182	364	
Chiro of Scouting voor jongen	-	42	42	(750 BEF per jaar)
Vakantiekamp jongen	-	208	208	(2.500 BEF per jaar)
Speelplein meisje in vakantie	-	73	73	(week à 875 BEF)
Consumpties kaartmiddag (2)	400	-	-	(1 x per week)
Twee daguitstappen p. jaar (3)	167	361	475	
Totaal	1.837	2.426	2.722	

(1) Voor volwassenen, met 10-beurten kaart à 420 BEF.

(2) Volgens een enquête bij Antwerpse bejaarden is kaarten de meest populaire 'sociale' vrijetijdsbesteding. Er wordt vanuit gegaan dat het kaarten zelf gratis is, maar wel twee consumpties met zich meebrengt.

(3) Kosten per jaar als volgt berekend:

Voor alleenstaande bejaarde: uitstap met KBG à 1.000 BEF per keer, inclusief zelf betaalde consumpties e.d..

Voor gezinnen met kinderen:

		Eénouder	Koppel
Dag Blankenberge	Trein	930	1.310
	Overig	1.200	1.500
Dag Dinant	Trein	1.000	1.390
	Overig	1.200	1.500
Totaal per jaar		4.330	5.700

Bron: eigen berekeningen.

Budget verzekeringen (per jaar)

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Familiale verzekering	1.908	2.284	2.284
Brandverzekering	1.933	2.900	2.900
Inboedelverzekering	716	1.074	1.074
Diefstalverzekering	781	1.172	1.172
Totaal per jaar	4.557	6.258	6.258
Totaal per maand	380	521	521

Budget verzekeringen berekend met methode gebruikt door ASLK verzekeringen.

Voor berekening van de waarde van het huis wordt uitgegaan van het totale vloeroppervlak. Deze wordt vermenigvuldigd met een factor 80 voor appartementen en 60 voor eengezinswoningen, en vervolgens met de ABEX index.

Voor huurders wordt dit nog vermenigvuldigd met een factor 0,9.

De waarde van de inhoud is minimaal 1/3 van die van het huis.

Gebruikte waarden, op basis van ABEX index: 469

	Oppervlakte:	Waarde:
Appartement:	45 m2	1,68 miljoen
Eengezinswoning:	90 m2	2,53 miljoen

Gebruikte tarieven:

Brand: 1,1 per 1.000 + 15,65% belasting

Inhoud: 1,1 per 1.000 + 15,65% belasting

Diefstal: 1,2 per 1.000 + 15,65% belasting

Bron: eigen berekeningen op basis van methode en tarieven van de ASLK.

Budget water en belastingen (per jaar)

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Waternverbruik in m ³ p.j.	100	150	200
Prijs per m ³	26,5	26,5	26,5
Huur meter	300	300	300
Totaal bedrag water	2.950	4.275	5.600
gemeentebelasting	1.000	2.000	2.000
Milieubelasting Vlaams gew	956	2.151	3.346
(Factor Ks)	0,4	0,6	0,7
Totaal per jaar	4.906	8.426	10.946
Totaal per maand	409	702	912

Bron: eigen berekeningen

Budget huur, variant I: sociale huur

De sociale huurprijs wordt als volgt berekend. Uitgegaan wordt van de zogenaamde basishuurprijs van de woning. Deze wordt vermenigvuldigd met een inkomenscoëfficiënt I_c , als volgt gedefinieerd: $I_c = (I + 31.600)/504.500$. Hierin staat I voor het inkomen (=inkomsten onderworpen aan de personenbelasting + niet-belastbare vervangingsinkomsten) in het referentiejaar, verminderd met 35.400 voor elke van de eerste twee personen ten laste. Het referentiejaar is het 3de jaar voorafgaand aan de datum van de huurprijsherziening. Voor grote gezinnen worden op de huurprijs nog extra verminderingen toegekend, die bij 3 personen ten laste 20 percent op de basishuurprijs bedraagt. Hoe dan ook kan de reële huurprijs nooit lager zijn dan de helft van de basishuurprijs.

Er wordt gewerkt met de volgende gegevens:

Inkomen van de alleenstaande bejaarde: 315.163 BEF (minimum werknemers overlevingspensioen bij volledige loopbaan, inclusief vakantiegeld, in 1993).

Inkomen van de gezinnen met kinderen: 342.264 (Minimum werkloosheidsuitkering voor gezinshoofden in 1993, kinderbijslag is niet belastbaar).

Basishuurprijs: (gemiddelde bedragen voor de provincie Antwerpen)

- appartement met 2 slaapkamers: 6.201 BEF

- eengezinswoning met 3 slaapkamers: 6.833 BEF

Toepassing van de regels met deze gegevens geeft volgend resultaat:

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Sociale huurprijs	4.262	4.105	3.417

Bron: Vlaamse Huisvestingsmaatschappij, jaarverslag 1996, en eigen berekeningen.

Budget huur, variant II: huur in private sector

De feitelijk betaalde huur in de private sector in Vlaanderen in 1992 is als volgt verdeeld:

	Minimum	Maximum	Gemid- delde	Mediaan	33ste percentiel
Alleenstaande bejaarde	1.600	28.000	8.900	8.200	7.000
Eénoudergezinnen	5.000	50.000	13.900	12.000	10.000
Koppel met twee kinderen	6.000	28.000	14.700	13.000	10.400

Bron: Socio-Economisch Panel, golf 1992.

Het is duidelijk dat de huur sterk varieert. De variatie hangt onder andere samen met de kwaliteit van de woning, het inkomen van het gezin, de gemeente en de wijk waar de woning gelegen is, en de duur van de bewoning.

Enigszins willekeurig is de huur voor het budget gelijk gesteld aan het 33ste percentiel per gezinstype. Dat wil zeggen, dat 1/3 van de gezinnen van dat type (die privaat huren) minder dan dat bedrag betaald, en 2/3 datzelfde bedrag of meer. Deze bedragen zijn geïndexeerd aan de hand van de index voor huren. Als 1992 op 100 gesteld wordt bedraagt deze index: 116,6

(Bron: Tijdschrift van de Nationale Bank van België)

Dit levert de volgende bedragen op:

	Alleenstaande bejaarde	Eénouder, 2 kinderen	Koppel, 2 kinderen
Private huurprijs in budget	8.161	11.658	12.124

Bibliografie

- ANDRIES, M. (1996), *Omtrent het bestaansminimum: enkele doelmatigheidsproblemen in internationaal vergelijkend perspectief*. UFSIA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid.
- BEVERIDGE, W. (1942), *Social Insurance and Allied Services*. Londen: HMSO, Cmd. 6404.
- BRADSHAW, J. (1993a), *Budget standards for the United Kingdom*. Aldershot: Avebury.
- BRADSHAW, J. (1993b), 'Rediscovering budget standards', pp. 60-76 in: BERGHMAN, J. en B. CANTILLON (eds.), *The European Face of Social Security, Essays in honour of Herman Deleeck*. Aldershot: Avebury.
- CANTILLON, B. (1990), *Nieuwe behoeften naar zekerheid, Vrouw, gezin en inkomensverdeling*. Leuven en Amersfoort: Acco.
- CANTILLON, B., I. MARX, D. PROOST en R. VAN DAM (1993), *Sociale Indicatoren: 1985-1992*. UFSIA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid.
- CANTILLON, B., I. MARX en K. VAN DEN BOSCH (1996) *Armoede, arbeidsmarkten en sociale zekerheid in de landen van de OESO*. UFSIA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid.
- COMMISSION 'SERVICE SOCIAL' (1986), 'Etude des besoins des ménages et de leur budget', *Mouvement communal*, (10): 371-383.
- DEHAES, V. (1994), *Leven van de bijstand. Een onderzoek naar de persistentie van armoede in Vlaanderen*. CBGS-Monografie, 1994/1, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- DELEECK, H., B. CANTILLON, B. MEULEMANS en K. VAN DEN BOSCH (1991), 'Sociale indicatoren van sociale zekerheid', *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, pp. 689-756.
- DELEECK, H., K. VAN DEN BOSCH en L. DE LATHOUWER (1992), *Poverty and the Adequacy of Social Security in the EC. A comparative analysis*. Aldershot: Avebury.
- E.D. (1983), 'De normen van de Limburgse OCMW's', *Gemeente en Provincie*, (3): 23-25.
- ENERGY EFFICIENCY OFFICE (1985), *Cutting home energy costs, A step-by-step Monergy guide*. n.p..
- EUROSTAT (1994), *Comparison in Real Terms of the Aggregates of ESA, Results for 1990 and 1991*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- EUROSTAT, *Eurostatistics, Data for short term economic analysis*, verschillende afleveringen, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- HUTTON, S. en B. WILKINSON (1993), 'The fuel budget', pp. 18-34, in: BRADSHAW, J. (1993a).
- LUYTEN, D. (1993), *OCMW en armenzorg*. Leuven: Departement Sociologie, Katholieke Universiteit Leuven.
- MCCABE, M. en D. KIRK (1993), 'The clothing budget', pp. 80-104, in: BRADSHAW, J. (1993a).
- MEULEMANS, B. (1995), 'Doelmatigheid van het sociaal huisvestingsbeleid in een veranderende samenleving', *De Gids op Maatschappelijk Gebied*, 86 (5): 419-449.

- MUFFELS, R., A. KAPTEYN, J. BERGHMAN, e.a. (1990), *Poverty in the Netherlands, Report on the Dutch contribution to an international comparative study on poverty and the financial efficacy of the social security system.* 's-Gravenhage: VUGA.
- NELSON, M., A.-M. MAYER en P. MANLEY (1993), 'The food budget', pp. 35-64, in: BRADSHAW, J. (1993a).
- REIN, M. (1970), 'Problems in the Definition and Measurement of Poverty', in: TOWNSEND, P. (ed.), *The Concept of Poverty.* London: Heinemann.
- ROWNTREE, B.S. (1901), *Poverty: A Study of Town Life.* London: Macmillan.
- ROWNTREE, B.S. en G. LAVERS (1951), *Poverty and the Welfare State.* London: Longman.
- Statistisch Tijdschrift van de Nationale Bank van België*, april 1997 en vroegere afleveringen.
- STITT, S. en D. GRANT (1993), *Poverty: Rowntree Revisited.* Aldershot: Avebury.
- TOWNSEND, P. (1979), *Poverty in the UK.* London: Penguin.
- VLAAMSE HUISVESTINGSMAATSCHAPPIJ (1997), *Jaarverslag 1996.* Brussel.
- WERKGROEP ALTERNATIEVE ECONOMIE (1972), *Armoede in België.* Antwerpen: Nederlandsche Boekhandel.
- YU, A. (1992), *Low cost budget standards for three household types*, Working Paper No. 17, York: The Family Budget Unit, University of York
- YU, A. (1993), 'The low cost budget', pp. 196-215, in: BRADSHAW, J. (1993a).